

NEVELÉSI-KÖZÖSSÉGI KÖZPONTOK NAGY-BRITANNIÁBAN

Az Országos Ösztöndíj Tanács ösztöndíjával, a British Council kitűnő szervezésében két hetet töltöttem az országban és az angliai oktatási, nevelési, közösségi, sport szabadidőközpontok működésével ismerkedtem. Mód volt a közintézmények értékelő módszereinek tanulmányozására is, ami megerősített bennünket abban, hogy a jelenleg folyó kutatási munkánkban (OTKA-kutatás) az értékelés módszerét, elvi felépítését és gyakorlati megvalósítását illetően helyes úton járunk.

A nevelési-közösségi központok (Community schools — community centers) telepítési elveit illetően megerősödött bennünk az a hazai elvi alapvetés, hogy

— ezek az együttesek szinte kivétel nélkül fejleszthetők, tehát a helykijelölésnél ezt figyelembe kell venni,

— mivel nyitott intézmények, kerítéssel ne legyenek lehatárolva (kivéve az óvodákat),

— a meglévő intézmények rekonstrukciójánál még akkor is az integrált utat válasszuk, ha az új egységek nem telepíthetők közvetlenül a meglévő intézmény mellé,

— a telepítési kérdések eldöntésében elsősorban a helyi szakemberek szava legyen a döntő.

Ezen intézmények funkcionális, tartalmi felépítettsége nagy hasonlóságot mutat a jobb magyar példákkal. Gyakorlatilag reggeltől estig (6.00—22.00 óráig) minden funkcionális egység működik, természetesen nem azonos kihasználtsággal és terheléssel.

Legkorábban kezdenek a sport, szabadidő funkció tartomány használói (úszás, futás, torna, különböző labdajátékok, lovaglás stb.) és természetesen ezek az egységek fejezik be legkésőbb a munkát.

Az iskolai oktatás általában 8 órakor indul és egész napos, azaz a délutánba nyúlik.

Az óvodai foglalkozásokat igen gyakran a szülők segítik.

A délután és hétvége a sport és szabadidő mellett a közösségi és művelődési tevékenységeké, természetesen mind az ifjúság, mind a felnőtt lakosság részére.

Településenként — a helyi társadalmi igénytől függően — gazdagodik a tartalom. Ennek megfelelően sok helyen előtérbe nyomul a munkanélküliek

gondjainak enyhítése. Ilyen igényből származnak a napközbeni foglalkozások, amelyek egyrészt az átképzésben segítenek (más szakmára való átállásban), másrészt a munkanélküliek műveltségi színvonalának emelését célozzák (szociológiai, számítógépes, háztartási, fa- és fémszakmák, gép- és autószerelő, idegen nyelv, matematika stb. tanfolyamok).

Sok lehetőséget teremtenek a munkanélkülieknek az intézmény munkájába történő bevonásával (pedagógiai segéderőként, műhelyoktatóként, területgondozó, fenntartó, karbantartó stb. munkában). A nevelési, közösségi központok állandó kapcsolatot tartanak a munkaközvetítő irodákkal és így naprakész információkkal szolgálnak a környék lakónépességének a rendelkezésére álló munkalehetőségekről. A munkanélkülieknek — kívánságuk szerint — az intézmény éttermében, olcsó áron ebédet biztosítanak.

A hazai gyakorlathoz képest merőben új funkcionális egység a mozgássérülteké és szellemi fogyatékosoké.

Azokat a mozgássérült iskoláskorú fiatalokat, akik szellemileg fejlettek, az egészséges gyerekekkel együtt oktatják, nevelik. Természetesen külön foglalkozásokat terveznek számukra mozgáskorlátozottságuk enyhítésére vagy gyógyítására. Ezek a különleges foglalkozások rendkívül széles tevékenységi kört ölelnek fel, de mindig megtalálhatók benne: a torna, az úszás, a szabad levegőn való mozgás és a különleges eredményeket felmutató lovaglás. A különleges foglalkozásokban az értelmi fogyatékosok is részt vesznek.

Részletesen kidolgozott programok segítik a munkát; egészen olyan részletekig, hogy pl. milyen mozgáskorlátozottnak milyen lépéshosszúságú ló felel meg leginkább (alacsony lovakat használnak).

Van intézmény, ahol a lóistálló és a hozzá kapcsolódó mezőgazdasági tevékenység (pl. gyakorló-kert) magánvállalkozó kezében van.

A szellemi fogyatékosok az intézmény területén, de mindig külön épület-tömbben kapnak helyet. Itt természetesen nemcsak fiatalok (iskoláskorúak), hanem felnőttek is részt vesznek a foglalkozásokon. A felnőttek — esetleges értelmi fejlődésük mértékében — kapcsolódnak be a napi munkába (konyhai segítő munka, takarítás stb.).

Az intézmények épület-szerkezeti kialakítása igen széles választékot vonultat fel. A hagyományos falazott szerkezettől (tégla és különböző előre-gyártott falazó-blokkok) a teljesen előregyártott Clasp-szerkezetig szinte minden szerkezeti rendszer, illetve építési mód megtalálható. Feltűnő, hogy a korai Clasp-épületek faszerkezeti elemei (mázolt kivitel) nagyon tönkrementek, úgyhogy javításuk nem, csak cseréjük oldható meg.

A kivitelezésnél igen gyakran alkalmazzák az ütemezett megvalósítást. Ennek egyik oka az, hogy a társadalmi igények állandó mozgása folytán fejlesztésre mindig lehet igény, másrészt igen gyakran nem áll egy ütemben rendelkezésre a teljes beruházási összeg.

Az üzemeltetés és működtetés nem mutat különlegesen eltérő jegyeket a hazai gyakorlattól. Általában egy főigazgató irányítja a különböző szakterületek vezetőiből álló igazgatótanácsot. Az egész napos üzemeltetés igen gazdaságosan, hatékonyan zajlik. Közös hőközpont, konyha és kiszolgáló egységek működnek teljes integrációban.

Természetesen az egész napos üzemmenet közben megoldják a takarítást és karbantartást is.

A tapasztalatok alapján megállapítható, hogy az a mintegy 300 magyarországi alapfokú közintézmény, amely az egész lakónépesség oktatási, nevelési, művelődési közösségi, sport és szabadidő igényeit integrált szervezettel elégíti ki, helyes úton jár. A magyarországi alap- (és részben középfokú) intézményhálózat fejlesztésének változatlanul ez a korszerű útja.

SETÉNYI JÁNOS

TORSTEN HUSÉN AZ OKTATÁSKUTATÁS JÖVŐJÉRŐL

A svéd oktatáskutatás doyenje Torsten Husén, az első svéd pedagógiai intézet létrehozásának 30. évfordulóján, 1986 szeptemberében beszédet mondott, amelynek írott változata 1987-ben jelent meg.¹ A "doctor emeritus" beszéde kísérlet arra, amit az angolok stocktakingnek neveznek: számvetés a hatvanas és hetvenes évek reformhullámainak elültével az oktatáskutatás kényszerpályáiról, mai szerepéről és lehetséges jövőjéről.

1. A politika felfedezi az oktatáskutatást

Beszédében Husén nagyon tudatosan kapcsolta össze az oktatáskutatás meglepően gyors szervezeti növekedését és az oktatáspolitikai második világháború utáni összeurópai felértékelődését. A tudományág eredeti, szerény kezde-

¹Torsten Husén: Utbildningforskning i Sverige — ett 30-årigt perspektiv. In: Forskning om utbildning 1987. No. 1.